

РЕШЕНИЕ

№ 1792

гр. София, 26.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ГО I-12 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и девети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Кирил Ст. Петров

при участието на секретаря Ирина Ст. Василева
като разгледа докладваното от Кирил Ст. Петров Гражданско дело № 20231100101080 по описа за 2023 година

Предмет на делото са предявените от А. П. Х., ЕГН: *****, чрез пълномощника си адв. К. Ц. Р., със съдебен адрес за кореспонденция: гр. София – 1606, район „Красно село“, бул. ***** срещу „Л.“ АД, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. София, район „Младост“, бул. „*****“, обективно и кумулативно съединени искове с правно основание чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД относно прогласяването по отношение на ответното дружество на нищожността на клаузите на чл. 2.3, б. „в“, чл. 2.4, б. „д“ подточка „ii“, чл. 4.4, б. „д“ и чл. 4.4, б. „з“ от договор за заем „Бизнес Кредит“, клиентски № 6350/29.12.2020 г., поради противоречието им с добрите нрави, а относно тази на чл. 2.4, б. „д“ подточка „ii“ и поради заобикалянето на закона, както и осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД относно осъждането на ответника да заплати на ищцата общо сумата от 15 918.42 евро, формирана, както следва: сумата от 14 238,42 евро, представляваща получени от ответника без правно основание плащания за наказателна лихва по чл. 2.3, б. „в“ от процесния договор за заем, сумата от 680 евро, представляваща получена от ответника без правно основание такса за заличаване на ипотека по чл. 4.4, б. „з“ от договора и сумата от 1000 евро, представляваща получена без правно основание от ответника неустойка по чл. 4.4, б. „д“ от договора, поради това че клаузата е нищожна, евентуално с оглед обстоятелството, че фактическият състав на тази клауза не е бил завършен, защото ищцата не е декларирала, че ще погаси предсрочно кредита в точно определен момент, с които средства ответното дружество неоснователно се е обогатило за нейна сметка.

Претендираните от ищцата права се основават на твърденията, че между ответното дружество и нея, в качеството ѝ на едноличен търговец, на 29.12.2020 г. е бил сключен

договор за заем „Бизнес Кредит“, клиентски № 6350/29.12.2020 г., във връзка с който тя е погасила задължения, които не е дължала, поради нищожността на предвидените в него клаузи за дължимост на наказателна лихва (неустойка), такса за заличаване на ипотека и неустойка за неспазен срок за предсрочно погасяване на кредита. Ищцата е сключила договор за заем с „Н.Ф.“ ООД на 10.05.2022 г., като на основание този договор „Н.Ф.“ ООД е заплатило на „Л.“ АД сума в размер на 56467 лв. А. Х. заплатила задълженията си със средства осигурени чрез заем между нея като физическо лице и не използвала средствата от дейността ѝ като едноличен търговец. Освен това с уточнителна молба с вх. № от 24.02.2023 г. твърди, че регистрираният едноличен търговец не е извършвал търговска дейност и не е генерирал парични средства. Моли за уважаване на претенциите. Претендира разноски.

В законоустановения срок по чл. 131 ГПК е ангажиран отговор от страна на ответника, в който същият подробно излага възраженията си срещу твърденията за нищожност на съответните клаузи. Оспорва предявените иски като недопустими и неоснователни. Ответникът сочи, че в периода от сключването на процесния договор за заем на 29.12.2020 г. до 22.11.2022 г. ищцата е извършила 10 на брой плащания за погасяване на задълженията си по него, които са в общ размер на 18611,78 евро или 36401,48 лв. До 02.07.2021 г. ищцата е извършвала редовни плащания на погасителни вноски по кредита, като от тази дата е изпаднала в забава и в тази връзка последната на 17.09.2021 г., с писмена молба, е поискала следващите ѝ вноски да бъдат увеличени с 50 евро, за да се компенсират натрупаните наказателни лихви (неустойка). Към 01.10.2021 г. натрупаната забава в плащанията е била от 92 дни, което е генерирало съгласно клаузата на чл. 2.3, б. „в“ от договора неустойка в размер на 4956,86 евро. На 01.10.2021 г. ищцата е заплатила 920,33 евро, при което размерът на неустойката е намалял до 4036,53 евро. На 21.10.2021 г. между страните е сключено споразумение, според което общият размер на неустойката за забава възлиза на 5114,13 евро. На 13.12.2021 г. страните сключват второ споразумение, съгласно което между тях се постига съгласие как точно да се разпредели заплатената в периода до 22.11.2021 г. сума от 15348,98 евро, като според него оставащата непогасена главница е в размер на 14974 евро. На 13.01.2022 г. ищцата е подала искане за предсрочно погасяване на задължението на 13.02.2022 г., но погасяване на тази дата не е било извършено. На 09.04.2022 г. тя подава отново искане за предсрочно погасяване, като сочи, че ще го осъществи на 28.04.2022 г., но такова не е извършено. На 10.05.2022 г. задълженията са погасени с преводно нареждане от „Н.Ф.“ ООД. Соци, че заплатената неустойка за забава възлиза на 12489,43 евро, а не на 14238,42 евро, както ищцата твърди. Относно исковите за прогласяване нищожността на клаузите в договора за заем, ответното дружество възразява, че той има характера на двустранна търговска сделка и по отношение на него са приложими правилата на ТЗ, в частност разпоредбата на чл. 309 ТЗ, както и, че неустойките не излизат извън присъщите ѝ обезщетителна, обезпечителна и санкционна функции. Счита, че клаузата, въвеждаща такса за предсрочно погасяване на заема, не заобикаля закона. Соци, че тъй като исковите с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД са неоснователни, неоснователни са и тези по чл. 55, ал. 1 ЗЗД, защото за извършването на плащанията е имало надлежно основание. Отделно от това твърди, че исковите по чл. 55, ал. 1 ЗЗД са неоснователни и с

оглед обстоятелството, че претендираните суми, с които се сочи, че ответникът се е обогатил за сметка на ищцата, не са били заплатени от А. П. Х., а от „Н.Ф.“ ООД. Липсвало заплащане или предоставяне на сумите от страна на ищцата, за се приеме, че в последствие тя е обедняла, а ответникът се е обогатил за нейна сметка без основание.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства по свое убеждение и съобразно чл. 235 ГПК във връзка с посочените от страните доводи, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Безспорни в отношенията между страните и ненуждаещи се от доказване в процеса са обстоятелствата, че между ответното „Л.“ АД, като „заемодател“, от една страна, и А. П. Х. лично и в качеството ѝ на физическо лице-търговец ЕТ „Б. – А. Х.“, на 29.12.2020 г. е бил сключен договор за заем „Бизнес Кредит“, клиентски № 6350/29.12.2020 г., като заемната сума по Договора за заем № 5530 от 24.07.2020 г. е отпусната от ответното дружество и усвоена от заемополучателя.

Съгласно чл. 2.3, б. „а“ от договор заемополучателят дължи на заемодателя фиксирана лихва в размер на 27 % на година върху усвоената и непогасена част от главницата на предоставения заем. Чл. 2.3, б. „в“ от договора предвижда, че в случай че заемополучателят не изпълни което и да е задължение по договора на съответната дата на падеж, същият дължи неустойка за забава в размер на 0,27% върху непогасената част от заема за всеки ден, считано от датата на падежа на дължимото плащане до момента на окончателно погасяване на всички просрочени дължими суми. Клаузата по чл. 2.4, б. „д“, подточка „ii“ от договора урежда правото на заемополучателя да погаси предсрочно заема, но при условие, че заплати такса за предсрочно прекратяване в размер на 8,5 % от размера на всички вноски, които кредитополучателят би дължал според погасителния план. Клаузата по чл. 4.4, б. „з“ от договора пък предвижда такса за заличаването на ипотеката в размер на 1% от заетата сума, но не по-малко от 680 евро, а в клаузата на чл. 4.4, б. „д“ от договора е уредена неустойка в размер на 5 % от размера на заема, в случай че заемодателят декларира, че ще погаси заема предсрочно в определен срок и не изпълни това обещание.

За обезпечение на вземанията на ответното дружество А. П. Х. се е задължила да предостави реално обезпечение. Видно от Нотариален акт за учредяване на договорна ипотека върху недвижим имот № 197, том VI, рег. № 1389, дело № 1075 от 2020 г., по описа на нотариус С.Т., с район на действие СРС, с рег. № 065 в НК, ищцата А. П. Х. е учредила първа по ред договорна ипотека върху собствен недвижим имот, а именно Апартамент № 41, съставляващ самостоятелен обект в сграда с идентификатор 68134.1202.24.4.41, находящ се в гр. София, район Илинден, ж. к. *****.

По договора са извършвани редовни плащания до 01.06.2021 г., като от 02.07.2021 г. е налице просрочие. На 03.05.2022 г. е издадено и получено удостоверение от „Л.“ АД, в което е посочено, че размерът на задълженията по договора за заем е 28870,93 евро, от които 14974 евро – главница, 1888,65 евро – редовна лихва, 5538,91 евро – наказателна лихва съгласно чл. 2.3, б. „с“ от договора, 680 евро – такса за заличаване на ипотека, 4789,37 евро

– такса съгласно чл. 2.4., б. „д“, подточка „ii“ от договора, 1000 евро – такса съгласно чл. 4.4, б. „д“ от договора.

С оглед просрочените задължения към договора за бизнес кредит са сключени и споразумение № 1 от 21.10.2021 г. и споразумение № 2 от 13.12.2021 г., към всяко от които е приложен и погасителен план съобразно уговорките между страните.

Ищцата подава искане за предсрочно погасяване на задължението си на 13.01.2021 г., после на 09.04.2022 г. и на 25.04.2022 г., като видно от преводно нареждане от 10.05.2022 г. задълженията са били изцяло погасени от „Н.Ф.“ ООД. От представен по делото нотариален акт за учредяване на договорна ипотека № 175, том III, рег. № 9258, дело № 521 от 2022 г. се установява, че „Н.Ф.“ ООД е предоставило на А. П. Х. два заема съгласно договор за заем от 09.05.2022 г. и договор за заем от 10.05.2022 г. на обща стойност 65 000 лв., за обезпечаване на вземанията А. П. Х. е учредила в полза на „Н.Ф.“ ООД договорна ипотека върху следни недвижим имот – самостоятелен обект в сграда с идентификатор 68134.1202.24.4.41, заедно с избено помещение № 24, заедно с 0,954 % ид. части от общите части на сградата и толкова идеални части от правото на строеж върху мястото. От основаниято за плащане в платежно нареждане от 10.05.2022 г. се установява, че именно въз основа на договор за заем от 10.05.2022 г. „Н.Ф.“ ООД е погасило задълженията на ищцата към „Л.“ АД.

По делото е изслушано и прието ССЧЕ на вещото лице Т. И. А.. Експертизата посочва размера на заплатените от ищцата суми по неустойката за забава на основание чл. 2.3, б. „в“ от договора за заем за периода от първото просрочие до постъплението на 10.05.2022 г. от „Н.Ф.“ ООД, който се равнява на 12085,13 евро. Експертизата сочи, че за погасяването на процесното задължение е послужила сумата в общ размер на 46970,03 евро, като 5026 евро са послужили за погасяване на главницата за периода от първата до последната вноска, 4938,83 евро – за погасяване на редовната възнаградителна лихва за същия период, 6950,52 евро – за погасяване на неустойката за забава за същия период, 1622,80 евро – за заплащане на фиксираната такса за предсрочно погасяване на заема на 18.11.2021 г., 35,18 евро – за заплащане на застраховка на ипотекирания имот на 17.09.2021 г., както и 38,35 евро – за разноси за нотариална заверка на Споразумение № 1 (с което се предвиждат изменения в погасителния план). Към 10.05.2022 г., а именно датата на постъплението в размер на 56467 лева от „Н.Ф.“ ООД, погасеното задължение по отдели компоненти обхваща 14974 евро – за погасяване на главницата, 1780,27 евро – за погасяване на редовната възнаградителна лихва, 5134,61 евро – за погасяване на неустойката за забава, 4789,37 евро – за заплащане на фиксираната такса за предсрочно погасяване на заема, 680 евро – за заплащане на такса за заличаване на ипотека, 1000 евро – за заплащане на такса за неизпълнение на референцията за пълно погасяване.

Предявени са обективно съединени искове с правно основание чл. 26, ал. 1 от ЗЗД и чл. 55, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД.

Следва да се отбележи, че длъжникът физическо лице, независимо дали се индивидуализира с фирмата, с която е вписан в търговския регистър, или с името, с което е вписан в регистъра на населението, е един и същ правен субект. Едноличният търговец е

физическо лице, което извършва по занятие търговски сделки. Признаването на търговско качество на едно физическо лице разширява неговата правоспособност, разкривайки пред него възможността то да бъде страна и по правоотношения в областта на търговското право, но без да е налице нов правен субект, т. е. единствено в пределите на собствения му персоналитет. Така, всеки един едноличен търговец, като носител едновременно и на търговски, и на граждански права и задължения, винаги отговаря с едно и също свое имущество по задълженията, придобити в резултат от упражняване на търговската си дейност, както и по всякакви други имуществени отношения, в които той влиза в частния си живот.

По иска за нищожност на чл. 2.3, б. „в“ от договора:

Критериите дали е налице нищожност поради противоречие с добрите нрави на неустойка, се съдържат в *ТР № 1 от 15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС*, а именно - такава е неустойка, която е уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Преценката за нищожност се извършва в зависимост от специфичните за всеки конкретен случай факти и обстоятелства, при съобразяване на примерно посочени критерии, като естеството и размер на обезпеченото с неустойката задължение, обезпечение на поетото задължение с други, различни от неустойката правни способности, вида на самата уговорена неустойка и на неизпълнението, за което е предвидена, съотношението между размера на неустойката и очакваните за кредитора вреди от неизпълнението – *решение № 107/25.06.2010 г. на ВКС по т. д. № 818/2009 г., II т. о.* Условиата и предпоставките за нищожност на клаузата за неустойка произтичат от нейните функции, както и от принципа за справедливост в гражданските и търговски правоотношения. Преценката за нищожност на неустойката поради накърняване на добрите нрави следва да се прави за всеки отделен случай **към момента на сключване на договора**, като могат да бъдат използвани някои от следните примерно изброени критерии - естеството им на парични или непарични и размерът на задълженията, които се обезпечават с неустойката; дали изпълнението е обезпечено с други правни способности; вид на уговорената неустойка и на неизпълнението; съотношение на размера на уговорената неустойка и очакваните от неизпълнението вреди.

В настоящия случай, периодът на дължимост на неустойката е без краен предел, не е уговорен и максимален дължим размер. Сам по себе си начинът, по който е уговорена неустойката за забава към деня на сключването на договора – без краен предел на срока и размера до който може да нараства, не обуславя нищожността ѝ, тъй като е поставен в зависимост от волята и отговорността на неизправния длъжник и е в съгласие с призната в чл. 9 ЗЗД свобода на договарящите да определят съдържанието на договора, включително да придадат превес на санкционната функция на неустоечната клауза. Липсата на уговорен краен предел на срока не представлява самостоятелно основание за нищожност, но не и когато е съчетано с други обстоятелства. Едновременно с това, обаче следва да бъдат взети предвид вида и размера на задължението, което тази неустойка обезпечава, както и съотношението между нейния размер и очакваните за кредитора евентуални вреди от

неизпълнението на паричното задължение на наемодателя.

Предвидено е в договора неустойката да се изчислява за всеки ден просрочие и то не само върху непогасената част от главницата, **но и върху лихвите по договора и върху което и „да е задължение по този договор“ – виж чл. 2.3, б. „в“ от договора.** Уговорена по този начин на практика е предвидена възможност за кредитора не само да репарира евентуално претърпените от забавата вреди, но и да капитализира допълнителни приходи под формата на неустойка. В резултат на това се получава, че за процесния период натрупаната неустойка е в размер на повече от половината от предоставената в заем главница и надхвърля по размер настъпилите вреди от забавата.

За конкретния случай дължимата неустойка за забава, така, както е уговорена, е в размер на 98.55 % годишно върху всяко неизпълнено задължение по договора и надхвърля с около 10 пъти законната лихва, с която се съизмерва евентуалната вреда за кредитора от забавената парична престация на длъжника. Почти десеткратното надвишение на уговорения размер на неустойката спрямо възприетия като базисен критерий за обезщетяване на вредите от забавено изпълнение - размера на законната лихва, е несъизмеримо с оглед евентуалните вреди за кредитора и би довело до неоснователно обогатяване на последния. В подкрепа на този извод е друг съществен факт - вземането на кредитора е надлежно обезпечено с първа по ред ипотека върху недвижим имот, което обезпечение, съгласно чл. 4.1 (б) от договора „обезпечава в пълен размер задълженията за погасяване на заема и начислената лихва, заедно с всички останали суми, дължими по този договор...като лихви за забава, неустойки, такси и разноски, подлежащи на възстановяване“. Несъмнено наличието на вещно обезпечение гарантира в максимална степен интереса на кредитора, с оглед ограничаването на размера на евентуалните вреди от неизпълнението, тъй като при наличието на нужните предпоставки кредиторът може да реализира правата си по договора за ипотека – относно идентични клаузи на ответника виж *решение № 135 от 02.03.2023 г. по в. т. д. № 1233/2021 г. на САС*, *решение № 153 от 07.03.2024 г. по в. т. д. № 1037/2023 г. на САС*, *решение № 703 от 20.11.2023 г. по в. т. д. № 571/2023 г. на САС* /последните две не са влезли в сила към настоящия момент, но се сочат, доколкото аргументите се споделят от настоящия състав/.

Мораторната неустойка е начислена за период на забава на част от вземанията по договора от едва 10 месеца и е в размер от около 65 % от главницата. Ако забавата беше продължила повече от 10 месеца и просрочените суми бяха в по-висок размер, респ. задълженията не бяха предсрочно погасени, то неустойката би могла да се формира в размери многократно надвишаващи главница. Размерът на неустойката е неоправдано висок и при отчитане на обстоятелството, че ответникът е небанкова финансова институция.

Тук, следва да се посочи, че кредиторът е предвидил всевъзможни клаузи за неустойки и такси, включително такива за предсрочно погасяване или за неспазен срок на предсрочно погасяване на договора. Тези клаузи не следва да се разглеждат самоцелно, доколкото според чл. 20 ЗЗД отделните уговорки следва да се тълкуват във връзка едни с други и всяка една да се схваща в смисъла, който произтича от целия договор.

Кредитодателят е скрепил в правоотношението драстично висок размер на лихвата за забава, а същевременно е предвидил „такса“ за предсрочно погасяване на кредита в значителен размер. Подобно поведение не стимулира погасяване на просрочените задълженията, а цели значително обогатяване на кредитодателя за сметка на другата страна по правоотношението.

При всички изложени аргументи, то клаузата на чл. 2.3, б. „в“ от договора се явява нищожна, като противоречаща на добрите нрави.

По иска за нищожност на чл. 4.4, б. „д“ от договора:

Клаузата на чл. 4.4, б. „д“ от договора, урежда неустойка в размер на 5 % от размера на кредита по чл. 2.1 (а), т. е. от сумата от 20 000 евро, в случай че заемодателят декларира, че ще погаси заема предсрочно в определен срок и не изпълни това обещание. Неустойката, предвидена в чл. 4.4, б. „д“ от договора, се дължи от деня, следващ последния ден от обявления от заемополучателя срок за предсрочно погасяване.

Не е спорно по делото, а и от приетите доказателства се установява, че ищецът е подал искане за частично погасяване на 18.11.2021 г., искане за частично погасяване от 22.11.2021 г., искане от 13.01.2022 г. кредитът да бъде изцяло погасен до 13.02.2022 г., искане от 09.04.2022 г. кредитът да бъде изцяло погасен до 28.04.2022 г. и искане от 25.04.2022 г. кредитът да бъде изцяло погасен до 20.05.2022 г., като кредитът е предсрочно погасен на 10.05.2022 г.

Клаузата несъмнено противоречи на добрите нрави, поради следните съображения:

Липсва задължение за страната предварително да декларира, че ще погасява кредита в определен срок. Напротив, на кредитополучателя следва да бъде осигурена възможност за предсрочно прекратяване по всяко време без да е необходимо да информира предварително кредитодателя, че се задължава в определен срок предсрочно да погаси кредита. Доколкото липсва подобно задължение, не става ясно какви вреди обезпечава уговорената клауза. Не се споделят доводите в отговора на исковата молба, че „ответникът ангажирал служители във всички звена“. По делото не са представени доказателства, че простото подаване на декларация, че кредитът ще бъде погасен след месец или по-дълъг срок ангажира кредитодателя и неговите служители преди действителното /фактическото превеждане на сумата/ предсрочно погасяване на кредита изцяло или частично, поради което и съдът намира, че ответникът не търпи вреди от неизпълнението на това задължение, което не произтича от договора – виж чл. 2.4, б. „д“ от договора. Размерът от 5 % от размера на кредита в случая е неоправдано висок. Не се доказва направата на разходи от кредитора преди фактическото погасяване на сумата, респ. техните размери. Следователно неустойка в размер на 1000 евро за всяко заявяване, че кредитът ще бъде погасен и неизпълнението му, би довело до значително обогатяване на кредитора. На следващо място, от буквалната формулировка на клаузата, не става ясно дали неустойката се дължи само при неизпълнение на деклариране пълно погасяване или и при неизпълнение на декларирано частично погасяване на кредита в определен срок. Възможно е кумулирането на множество неустойки от по 1000 евро, които представляват значителна тежест за кредитополучателя, а не се доказват

търпени вреди за кредитора. Обстоятелството, че кредиторът в случая е начислил една неустойка, а не повече, не води до противен извод. Съдът преценил дали клаузата противоречи на добрите нрави към момента на сключване на договора - *ТР № 1 от 15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС*. А обстоятелството, че и самият кредитор е спрял да начислява в даден момент неустойки по чл. 4.4, б. „д“ от договора, е допълнителен довод за това, че неустойка е уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Следва да се съобрази и обстоятелството, че е предвидено тази неустойка да се заплати и при редовно погасяване на дълга, а също и наред с неустойката за забава. Неустойката се простира отвъд присъщите си функции и цели, създавайки особено неблагоприятни последици за имуществото на заемателя, поради което искът по чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД е основателен.

По иска за нищожност на чл. 2.4, б. „д“, подточка „ii“ от договора:

Съгласно клаузата на чл. 2.4, б. „д“, подточка „ii“ от договора за кредит, се дължи такса за предсрочно погасяване на задължението от 8.5 %, формирана не само върху размера на остатъчната главница, но и върху договорната лихва, която длъжникът би заплатил, ако задължението се изпълнява в рамките на уговорения от страните срок. Не се споделят доводите, че клаузата заобикаля разпоредбата на чл. 70, ал. 3 ЗЗД, касае се до неустоечно задължение, което не препятства приложението на чл. 70, ал. 3 ЗЗД, а механизмът на определяне на размера на неустойката е относим към съвкупната преценка за противоречие на клаузата с добрите нрави.

Процесната неустойка по своя характер е санкционна, доколкото се дължи при неизпълнение на договорно задължение, но същата не зависи от вредите от това неизпълнение, и по никакъв начин не кореспондира с последиците от неизпълнението. Предвидена е да се изчислява на базата на кумулираните вноски за главница и възнаградителна лихва като по този начин се отклонява от обезпечителната и обезщетителната си функция, и води на практика до скрито оскъпяване на кредита. Кредиторът има правото на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуалните разходи, но ако същите са пряко свързани с предсрочното погасяване на кредита. Размерът на това обезщетение обаче следва да бъде съответен на евентуалните разходи за погасяване на задължението, а не да води до неоснователно обогатяване на заемателя, както е на практика в случая. Съгласно чл. 58, ал. 2 ЗКИ разходите по кредита се определят изрично и изчерпателно с договора за кредит, включително за случаите на предсрочно погасяване. В процесния договор не е посочено какви биха били разходите при предсрочно погасяване и в какъв размер всеки, а кредитодателят е предвидил неустойка в значителен размер, като при изчислението ѝ е включил и договорната лихва, въпреки че подобна няма да се дължи за периода след предсрочното погасяване на договора, без да съобрази по никакъв начин действителните разходи. Уговореният в процесния договор за кредит размер на неустойка е 8.5 %, без данни за вредите на кредитора, повече от 8 пъти по-висок от нормативно определените размери в чл.32, ал.4 от 26 ЗПК и чл.41, ал.2 от ЗКНИП, като съдът използва използвал тези норма като база за сравнение за размера на това

обезщетение, доколкото при някои видове договори е приет предел на тази неустойка. Неустойка за предсрочно прекратяване в подобен размер 8.5 %, при съобразяване и на дължимата възнаградителна лихва до края на договора, при липса на доказани вреди за кредитора, води до явно обогатяване на кредитора и несъмнено излиза извън присъщите функции на неустойката. Същата противоречи на принципа на справедливост и добросъвестност в гражданските и търговските отношения и ограничава правото на длъжника да изпълни преди срока и да се освободи от дължимите лихви и разноси, поради което посочената клауза излиза извън обезпечителна, обезщетителна и дори санкционната функция на неустойката. Оттук и клаузата за неустойка по чл. 2.4, б. „д“, подточка „ii“ е нищожна като противоречаща на добрите нрави.

По иска за нищожност на чл. 4.4, б. „з“, изр. 2 от договора:

Чл. 4.1 от договора урежда редица задължения на заемополучателя във връзка с предоставянето на обезпечение по договора. Клаузата на чл. 4.1, б. „е“ изрично преписва на кредитополучателя всички разноси, **свързани с учредяването и заличаването на ипотеката** – вкл. държавни такси, местни данъци и такси, нотариални такси, такси за подновяване и заличаване на ипотеката и други, а атакуваната клауза на чл. 4.4, б. „з“, изр. 2 урежда заплащането на такса в размер на 1% от размера на кредита по чл. 2.1 (а), но не по-малко от 680 евро за заличаване на ипотеката. Всяка такса се дължи срещу предоставянето на определена услуга, но предвидената сума по размер надвишава обичайните разходи, които се свързват с извършването на заличаването. Отделно, доколкото така или иначе разпоредбата на чл. 4.1, б. „е“ изрично предвижда поемането на разноските за **заличаване на ипотеката, както и на нотариалните такси /предвид необходимостта от нотариално заверена молба-съгласие за заличаването/ да са в тежест на заемополучателя**, не става ясно за какви услуги се дължи тази такса. Свободата на договаряне, предвидена в чл. 9 ЗЗД и намираща приложение и по линия на търговските сделки, не предоставя на страните по едно договорно правоотношение възможността да се отклонят от повелителните норми на закона или да накърнят добрите нрави. Тази уговорка неоправдано обременява имуществото на заемополучателя. Не намира основание за заплащане от заемополучателя на такса в размер на 680 евро при непосочена, а и недоказана насрещна престация от заемотателя. Търсенето ѝ не може да бъде оправдано с обстоятелството, че тя е предварително уговорена между страните. Процесната клауза създава усещането за целен от кредитодателя неправомерен резултат, а именно използването на кредитирането за получаването неправомерно на суми по множество клаузи за неустойки и такси, грубо противоречащи на правилата на добросъвестността, респ. за неоснователно обогатяване за сметка на насрещната страна в правоотношението. Дублирането на клауза за такса в значителен размер, при положение че в договора изрично е предвидено, че всички нотариални такси и такси за заличаване на ипотеката са за сметка на кредитополучателя, противоречи на добрите нрави, поради което искът и относно тази клауза е основателен.

По иска по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД:

Обвързан от диспозитивното начало, а именно искането за връщане, с които са

погасени недължими вземания по клаузите по чл. 2.3, б. „в“, чл. 4.4, б. „д“, и чл. 4.4, б. „з“, изр. 2 от договора, съдът съобрази обстоятелството, че посочените клаузи са нищожни, като противоречащи на добрите нрави. Съобразно диспозитивното начало ищецът претендира връщане на недължимо платеното само по тези три клаузи, поради което съдът следва да се произнесе по съответното искане.

От ССЧЕ се установява, че платените суми за неустойка за забава са в размер на 12 085.13 евро, такса за заличаване на ипотека – 680 евро, такса за неизпълнение на референция за пълно погасяване от 28.04.2022 г. в размер на 1000 евро. Или установява се, че по клаузите по чл. 2.3, б. „в“, чл. 4.4, б. „д“, и чл. 4.4, б. „з“, изр. 2 от договора, недължимо е платена общо сума в размер на 13 765.13 евро.

Без значение за крайния изход на спора са представените от ответника споразумение № 1 от 21.10.2021 г. и споразумение № 2 от 13.12.2021 г. Когато изменението в договора е основано на нищожна клауза в договора за кредит, то в случая споразумението в частта относно дължимите суми за неустойка за забава /която клауза противоречи на добрите нрави/, намерило отражение и в погасителния план към договора, е нищожно и не обвързва кредитополучателя – в подобен смисъл относно клаузи за договорна лихва *решение № 60091 от 27.09.2021 г. по т.д. 1345/2019 г. на II т.о. на ВКС, определение № 60560 от 11.11.2021 г. по т. д. № 2048/2021 г., II т. о. на ВКС.*

Обстоятелството, че сумата е заплатена от трето лице - „Н.Ф.“ ООД е без значение за крайния изход на спора. Съгласно чл. 73 ЗЗД задължението може да бъде изпълнено и от трето лице. Плащането на „Н.Ф.“ ООД е от името и за сметка на А. П. Х., предвид сключените между същите договори за заем, което се установява и от приложения по делото нотариален акт за учредена договорна ипотека. В платежното нареждане от 10.05.2022 г. е посочено, че плащането се извършва от трето лице на основание договор за заем от 20.05.2022 г. /т. е. страните по заемното правоотношение са се съгласили „Н.Ф.“ ООД да преведе от името на ищеца сумите по сметка на трето лице/. В платежното нареждане е посочено като основание за плащане и удостоверение № 44550/03.05.2022 г., респ. след като кредитодателят е приел плащането и е погасил сумите, то не може да оспори осъществено плащане.

Доколкото плащането е извършено за сметка на ищеца, то същият е материалнолегитимиран да получи недължимо платените суми, поради което и искът е основателен за сумата от **13 765.13 евро**, а за разликата до пълния предявен размер следва да се отхвърли. Върху уважената главница се дължи и законна лихва от дата на подаване на исковата молба – 30.01.2023 г. до окончателното изплащане, каквото изрично искане се съдържа в протокола от с. з. на 29.02.2024 г. Съгласно чл. 214, ал. 2 ГПК, прибавянето на изтекли лихви след предявяване на иска не се смята за увеличение, поради което това искане може да бъде заявено и след сроковете по чл. 214, ал. 1 ГПК. Ищецът може да заяви искане за присъждане на изтекли след предявяване на иска лихви във всеки един момент в хода на първоинстанционното производство по делото до приключване на съдебното дирене.

Само за пълнота на изложението, **без значение за крайния изход на спора**, предвид

въведените твърдения с уточнителна молба с вх. № от 24.02.2023 г. на ищеца, че задължението е погасявано от А. Х. в качеството на физическо лице, а ЕТ не е извършвал търговска дейност, следва да се посочи и, че по подобни „бизнес кредити“ на ответника практиката на ВКС приема, че получаването на сумата по договора по личната сметка на ФЛ, липсата на подадени ГДД от страна ЕТ и липсата на каквито и да са данни за извършвана търговска дейност от ЕТ, водят до оборване на презумпцията по чл. 286 ТЗ – *решение № 26 от 22.02.2024 г. на ВКС по т. д. № 1253/2023 г., I т. о.* В случая посоченото дори и да се приложи към настоящия случай е без значение за установителните претенции по чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, като обаче приложимостта на потребителската защита /за която съдът следи служебно/ на още по-голямо основание обуславя основателността на иска по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за връщане на платеното по клаузите по чл. 2.3, б. „в“, чл. 4.4, б. „д“, и чл. 4.4, б. „з“, изр. 2 от договора, доколкото искът по чл. 55 ЗЗД е един. С него ищецът претендира връщането на нещо, което е дал на ответника и в негова тежест е да докаже единствено даването. В тежест на ответника е да докаже, на какво основание е получил даденото – *решение № 239/ 16.07.2013 г., по гр. дело № 1050/2012 г. на IV г. о. на ВКС, решение № 133 от 15.01.2018 г. по т. д. 60339/2016 г. на III г. о. на ВКС.*

По разноските:

Предвид изхода от спора разноски се следват по съразмерност.

Ищецът е представил списък по чл. 80 ГПК. Претендира адвокатско възнаграждение в размер на 4 800 лв. По делото не е представен договор за правна помощ и съдействие, както и не са представени доказателства, че страната е заплатила възнаграждение на адвокатското дружество, респективно адвоката, който е извършил процесуални действия от нейно име по делото, поради което съдът намира, че липсват доказателства по делото за реално извършено плащане от страна на ищеца на претендираното адвокатско възнаграждение в размер на 4 800 лв. Не е удостоверено в процеса постигнатото съгласие, че учредената с пълномощното процесуална представителна власт за адвокатска защита ще бъде предоставена безплатно. По делото включително и в устните състезания, и в писмените бележки липсва искане по чл. 38, ал. 2 ЗА /напротив в списъка по чл. 80 ГПК адвокатския хонорар е посочен като направен/заплатен от А. Х./. Оттук и на ищеца не следва да се присъждат разноски за адвокатско възнаграждение предвид липсата на доказателства за сторени такива, а доколкото липсва искане по чл. 38, ал. 2 ЗА в законоустановения срок - съдът няма основание да се произнася по такова.

Относно останалите разноски 320 лв. от заплатената ДТ е относима към исковите за нищожност и се дължи изцяло на ищеца. Остатъкът от заплатената ДТ и депозита за ССЧЕ са относими към осъдителната претенция, поради което от тях по съразмерност на ищеца се дължи сумата от 1 509.82 лв. или на ищеца ще се присъди за доказани разноски общо сумата от **1 829.82 лв.**

От ответника е претендирано адвокатско възнаграждение в размер на 3140 лв. Представени са доказателства за заплащането му. Възражението по чл. 78, ал. 5 ГПК е до размерите по Наредба за минималните адвокатски възнаграждения, поради което е

неоснователно, доколкото възнаграждението е в размер по-нисък от минималния по Наредба. При съобразяване, че исквете по чл. 26 ЗЗД са изцяло основателни, от размера относим към осъдителната претенция по съразмерност на ответника се дължи сумата от **322.17 лв.**

Водим от горното, **СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД**

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по иск, предявен от А. П. Х., ЕГН: *****, със съдебен адрес за кореспонденция: гр. София, район „Красно село“, бул. *****, срещу „Л.“ АД, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. София, район „Младост“, бул. „*****, че клаузите на чл. 2.3, б. „в“ /която предвижда, че в случай че кредитополучателят не изпълни което и да е задължение по договора на съответната дата на падеж, същият дължи неустойка за забава в размер на 0,27% върху непогасената част от заема за всеки ден, считано от датата на падежа на дължимото плащане до момента на окончателно погасяване на всички просрочени дължими суми/, чл. 2.4, б. „д“, *подточка „ii“* /която предвижда правото на кредитополучателя да погаси предсрочно кредита, но при условие, че заплати такса за предсрочно погасяване в размер на 8,5 % от размера на всички вноски, които кредитополучателят би дължал според погасителния план, ако кредитът не бе изцяло или частично погасен предсрочно/, чл. 4.4, б. „д“ /в която е уредена неустойка в размер на 5 % от размера на кредита, в случай че заемодателят декларира, че ще погаси кредита предсрочно в определен срок и не изпълни обещанието за предсрочно погасяване/ и чл. 4.4, б. „з“, *изр. 2* / в която е предвидена такса за заличаването на ипотеката в размер на 1% от размера на кредита, но не по-малко от 680 евро/ от договор за „Бизнес Кредит“, клиентски № 6350/29.12.2020 г., са **нищожни** на основание чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД.

ОСЪЖДА „Л.“ АД, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. София, район „Младост“, бул. „*****, да заплати на А. П. Х., ЕГН: *****, със съдебен адрес за кореспонденция: гр. София, район „Красно село“, бул. ***** *на основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД* сумата **13 765.13 евро** – представляваща сума платена при начална липса на основание – въз основа на нищожните клаузи по чл. 2.3, б. „в“, чл. 4.4, б. „д“, и чл. 4.4, б. „з“, *изр. 2* от договор за „Бизнес Кредит“, клиентски № 6350/29.12.2020 г., която сума е формирана от: 12 085.13 евро – платени за неустойка за забава, 680 евро - платена такса за заличаване на ипотека и 1000 евро – платена такса за неизпълнение на референция за пълно погасяване, ведно със законната лихва от датата подаване на исковата молба – 30.01.2023 г. до окончателното изплащане на сумата, както и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК – сумата **1829.82 лв.**, разноси по делото по съразмерност, като **ОТХВЪРЛЯ** иска за разликата над присъдения размер от 13 765.13 евро до пълния предявен размер от 15 918.42 евро /представляваща разликата над заплатената сума за неустойка за забава в размер на 12 085.13 евро до пълния размер на претендираната сума за неустойка за забава в размер на 14 238.42 евро/.

ОСЪЖДА А. П. Х., ЕГН: *****, със съдебен адрес за кореспонденция: гр. София, район „Красно село“, бул. ***** да заплати на „Л.“ АД, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. София, район „Младост“, бул. „*****“, на основание чл. 78, ал. 3 ГПК, сумата от **322.17 лв.** – разноси за адвокатско възнаграждение по съразмерност.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски апелативен съд в двуседмичен срок от връчване на препис на страните.

Съдия при Софийски градски съд: _____